

Haukland og Vik, Vestvågøy

Foto: P.K. Bjørklund

Utmarkas grønne gull

Yngve Rekdal, Tromsø 07.03.20

«Å stimulere til auka bruk av utmarksressursane er eitt av måla i jordbrukspolitikken»
(LMD stortingsprop. 1, 2018-19)

NIBIO

God forvaltning og ressursbruk treng kunnskap om:

- **Kvar er ressursen**
- **Størrelse**
- **Kvalitet**

**Kvaliteten på fôret er viktig
for produksjonsresultatet**

Utmarksbeite kan kartleggast

45 vegetasjonstypar blir sortert
i tre beiteklasser

Vegetasjonskart

Beite for sau

Mindre godt beite

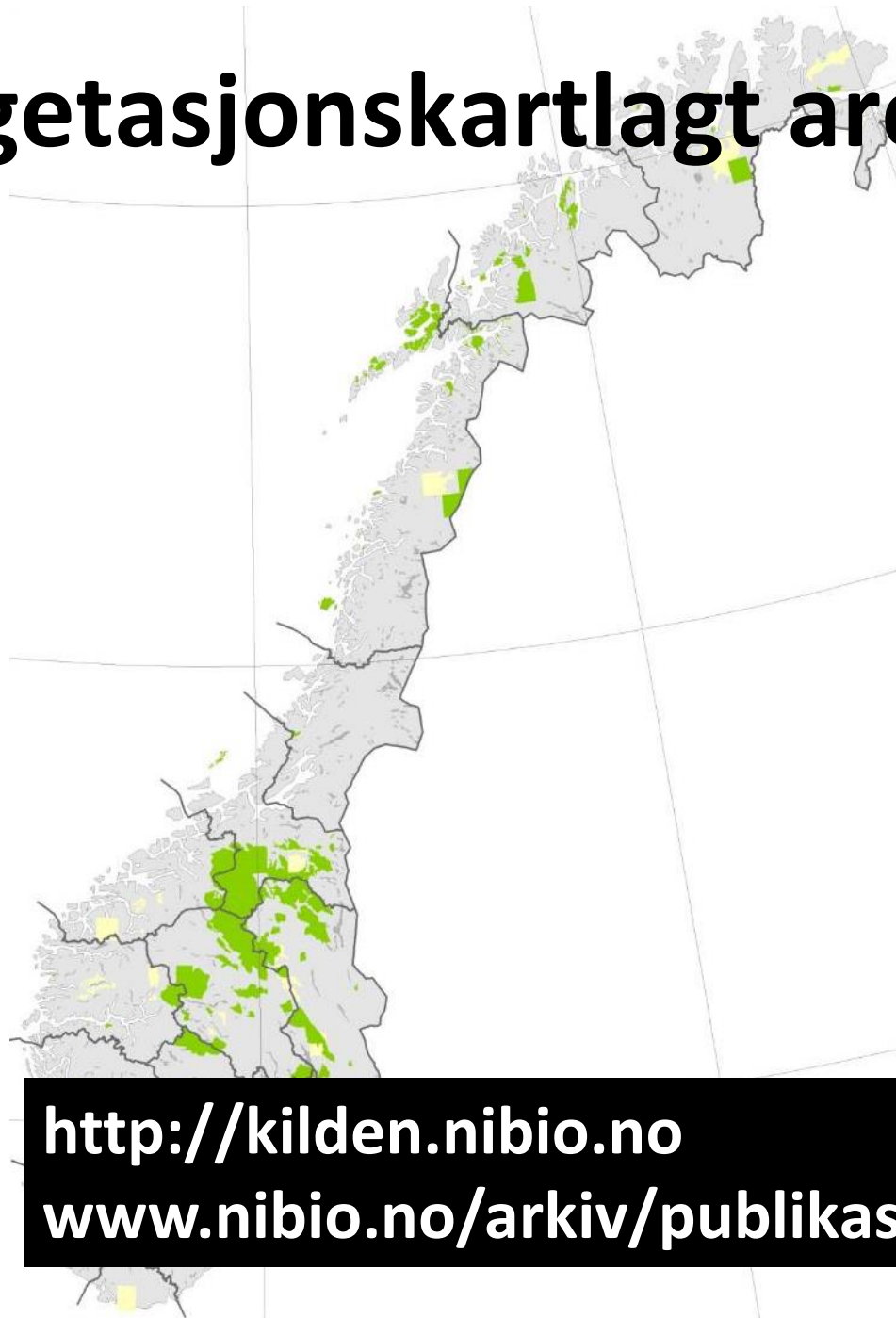
Godt beite

Svært godt beite

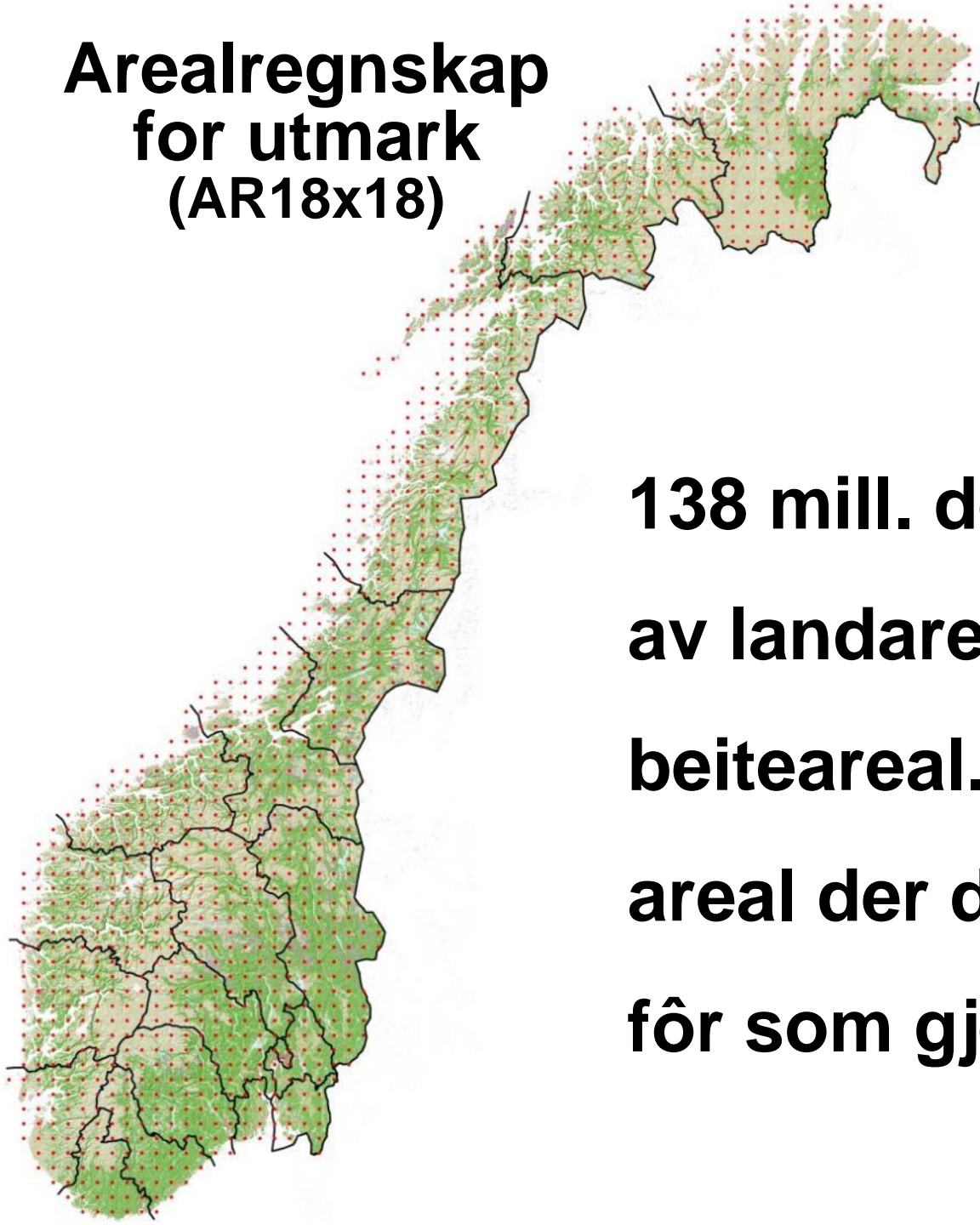
Vegetasjonskartlagt areal 10 %

<http://kilden.nibio.no>

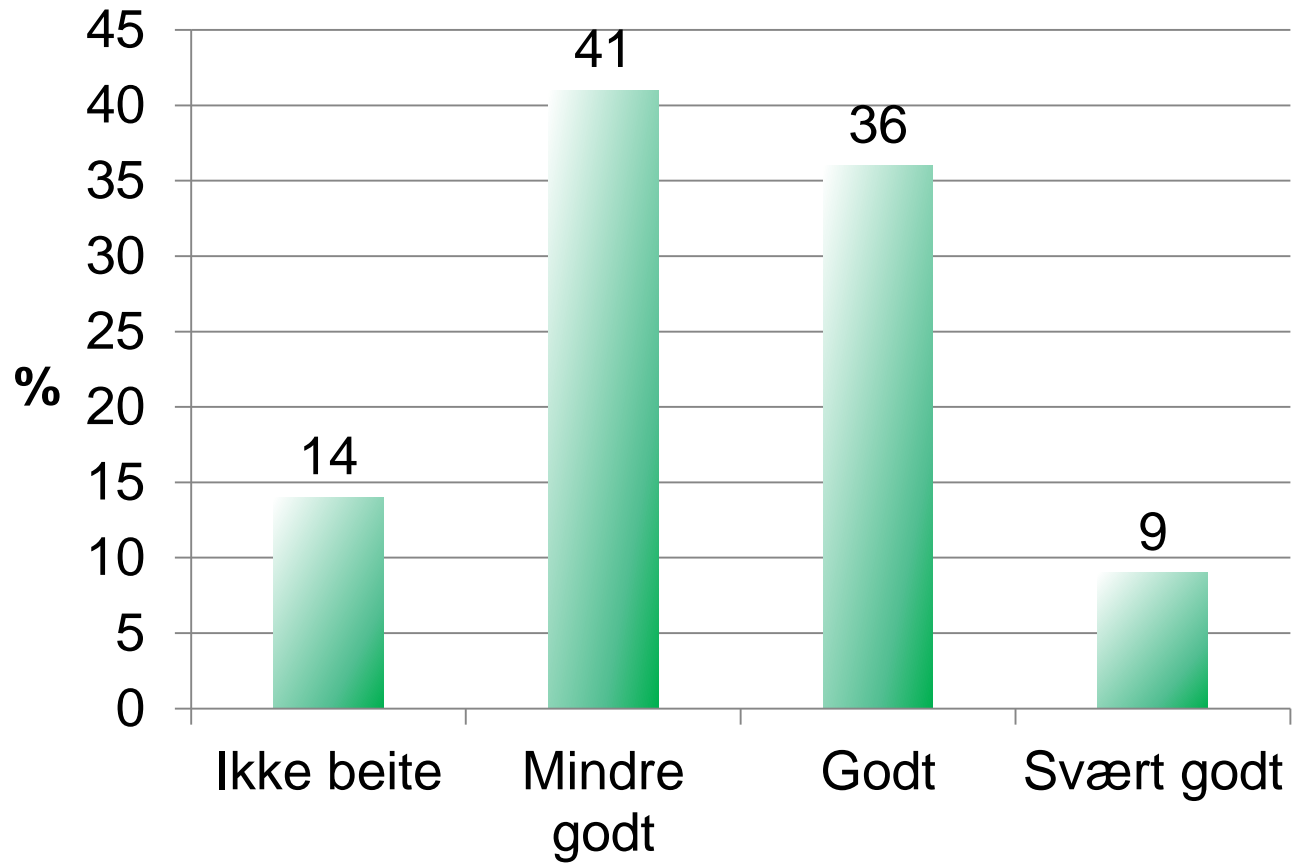
www.nibio.no/arkiv/publikasjoner

Arealregnskap for utmark (AR18x18)

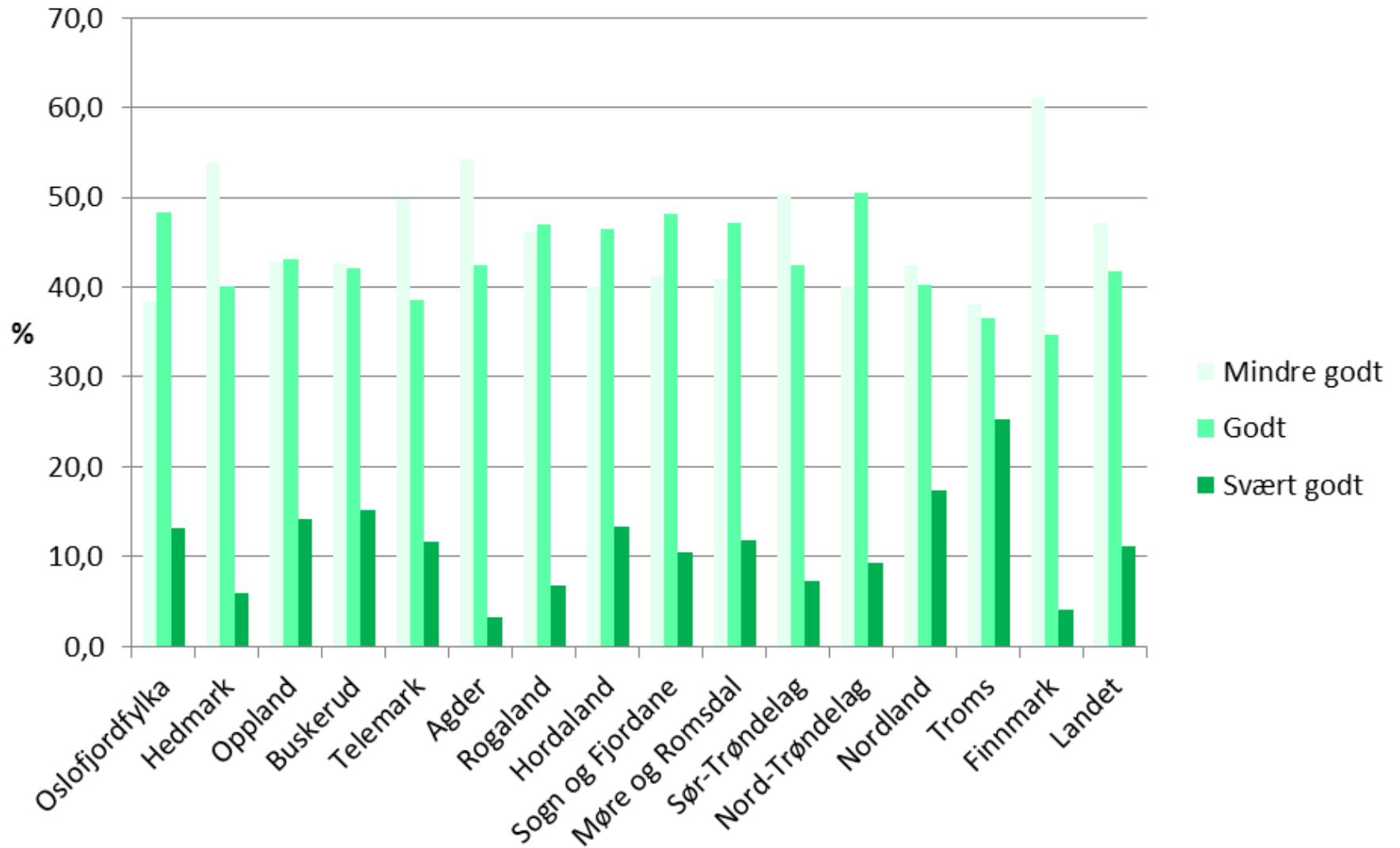

**138 mill. dekar eller 45%
av landarealet er nyttbart
beiteareal. Det vil seie
areal der dyr kan hauste
fôr som gjev tilvekst**

Beiteverdi for totalt landareal

Beitekvalitet fylke

A scenic view of a mountain valley. In the foreground, a steep, grassy slope with scattered rocks leads down towards a valley. Three sheep are grazing on the slope: one dark brown sheep is on the right, and two other sheep, one black and one white, are in the middle. In the background, a large, calm lake is nestled between mountains. The sky is overcast with grey clouds. The overall scene is a typical Norwegian mountain landscape.

**Enkelte bygder har særleg gode
vilkår for å utvikle eit
utmarksbasert landbruk**

Foto: F.A. Haugen

Fôr i utmark

- **Total ressurs:**
900 millionar fôreiningar
- **Praktisk nyttbart:**
800 millionar f.e.
- **Hausta av husdyr i 2018**
300 millionar f.e.
- **Hausta av hjortedyr**
100 mill. f.e.
- **kr 3,50/f.e.≈**
1 milliard kroner

Snaufjell

42 % av Norges landareal

Fjellbjørkeskogen

Produktiv barskog

Ravinelandskap

A scenic landscape featuring a winding river, golden-brown fields, green pastures, and sheep grazing in the foreground. The river flows through a valley, reflecting the sky and surrounding greenery. The fields are a mix of golden-brown and green, suggesting a late summer or early autumn setting. In the foreground, several sheep are grazing on a lush green pasture. The background shows a dense forest of trees under a clear sky.

Foto: O. Puschmann

Overordnede politiske mål

Matsikkerhet og beredskap

Sikre forbrukarane trygg mat. Auka matvare-beredskap.

Landbruk over hele landet

Leggje til rette for bruk av jord- og beiteressursane. Moglegheiter for busetjing og sysselsetting.

Økt verdiskaping

Ei konkurransedyktig og kostnadseffektiv verdikjede for mat.

Bærekraftig landbruk

Redusert forureining frå landbruket. Vareta kulturlandskapet og naturmangfaldet.

Landbruk i heile landet

- Om lag 35 % av landarealet blir bruka av organiserte beitelag
- 40 % av landarealet er reindriftsareal.

Beitekvalitet

Beitekvaliteten til eit utmarksareal er først fremst avhengig av kor mykje beiteplanter som finst på arealet og næringsverdien av desse

Gras/urter

Lyng/lav

TRE MARKTYPAR

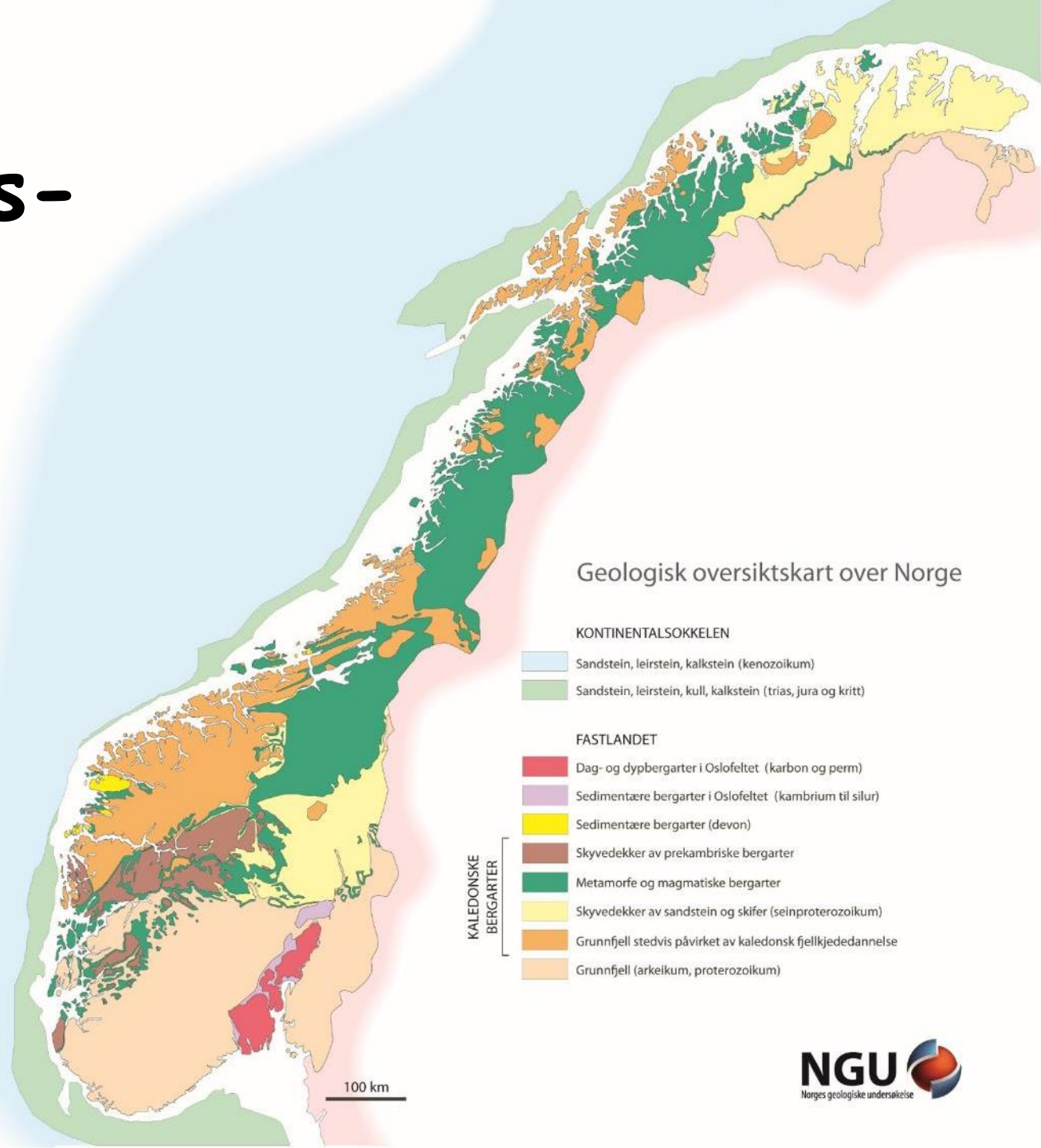
- **Lav- og lyngrik mark – mindre godt beite**
- **Blåbærmark – godt beite**
- **Gras- og urterik mark – svært godt beite**
 - Myr
 - Snøleie
 - Fuktmark

Økologiske faktorar

- Berggrunn
- Lausmassar
- Topografi
- Klima

Berggrunns- kart

Myr

Trøndelag 18 %

Skredmark

Snøleie

Landet 14 %

Hordaland 25 %

Lav- og lyngrik skog
(38% av skogarealet på fastmark)

Blåbærskog

(43% av skogarealet på fastmark)

Smyle

A photograph of a forest floor covered in a dense carpet of green plants with purple flowers. The plants have large, deeply lobed leaves and tall, thin stems with clusters of small purple flowers. The background shows a forest with trees and more of the same plants. The text is overlaid in white on the upper part of the image.

Engskog
19% av skogarealet på
fastmark

Foto: J. Hofsten

Beiting påvirker vegetasjonen gjennom:

- avbiting
- trakk
- gjødsling

-
- **Utmarksbeite må skjøttast**
 - **Beitetrykk må haldast høgt**

Foto: P.K. Bjørklund

Beitelandskapet

Traktorlandskapet

Berre ei aktiv beitenæring kan skjøtte større areal av kulturlandskap utanom der traktoren kjem til

Ryten

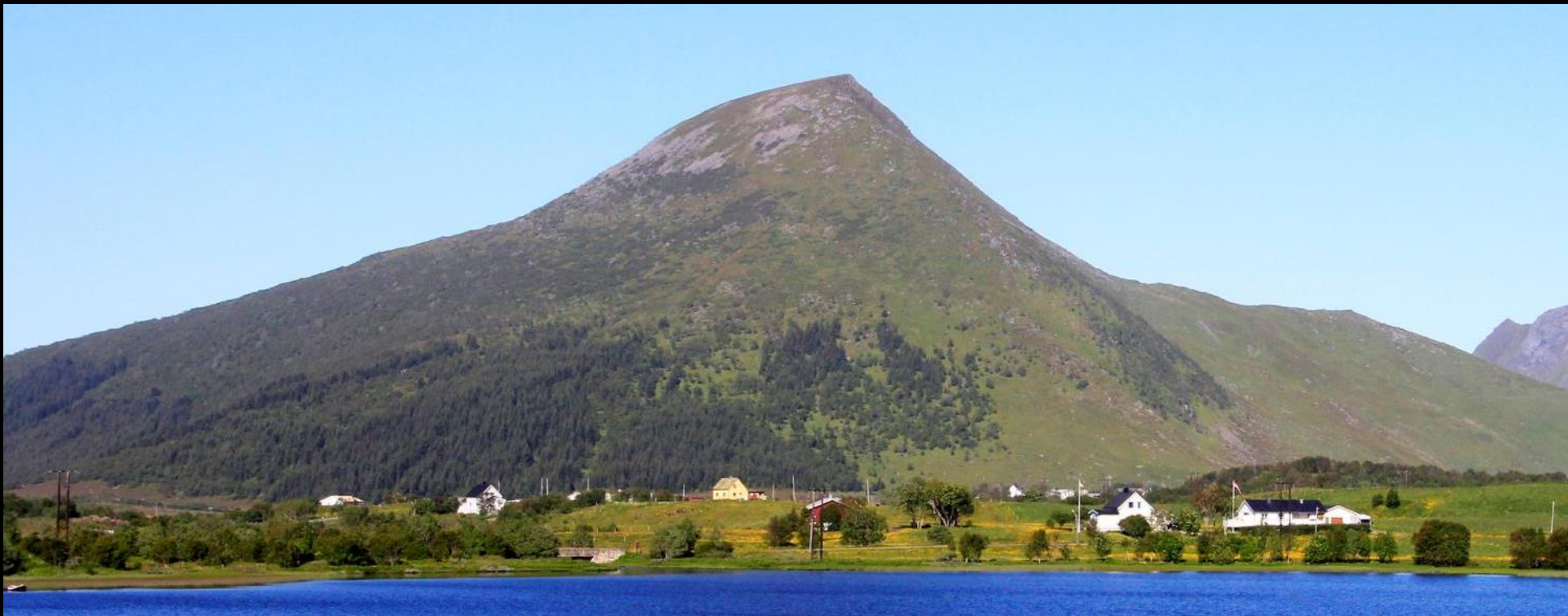

Vendalsjord

Foto: F.A. Haugen

Landskapet er råvara til reiselivet

Særeige mangfald av planter, insekt og sopp

-
- **Naturtypen beitemark er av dei mest artsrike vi har i norsk natur**
 - **24 % av raudlisteartane er knytt til kulturlandskap**

Betre bruk av utmarka

- **Dyreslag**
- **Sambeiting**
- **Sleppe- og sanketider**
- **Driftssystem – utmark/innmark**

Beitenæring treng
areal

Jordvern i utmark

Skogplanting

2008-12

2008-12

Rovdyr

Tap% sau+lam

Tap% sau+lam

Gjerde

Me

Verdens første virtuelle gjerdeløsning

Nofence gir dyra tilgang til gode og varierte beiter. Systemet består av en solcelledrevet klave med GPS-teknologi og et digitalt kart. Går dyra over den opptegnede nofencegrensa og inn i varslingsfeltet begynner klaven å pipe som varsel om strømstøt. Dyra lærer fort hva signalene fra klaven betyr og snur for å unngå strømstøtet. Slik holder de seg innenfor grensa på det opptegnede beitet.

Organisering

An aerial photograph of a valley with a mix of forest and open fields. A red dotted line follows a path through the landscape, while a yellow dashed line follows a more elevated, winding route. The foreground shows a road and some buildings near a body of water.

Rettigheter erverva i 1800-tals-
landbruket møter behova i det
moderne landbruket

Beitenæring i framtida

- Større buskapar, færre brukarar
- Leige av beite
- Større krav til oppsyn
- Investeringar nødvendig
- **ORGANISERING AV FELLESHAMNER**
- Attgroing

Kraftfôrpris

Kraftfôr er billigere enn flis

Ola Johansen synes det må være noe som er helt galt når han på s...
på impor...
enn sagf...

Side 2

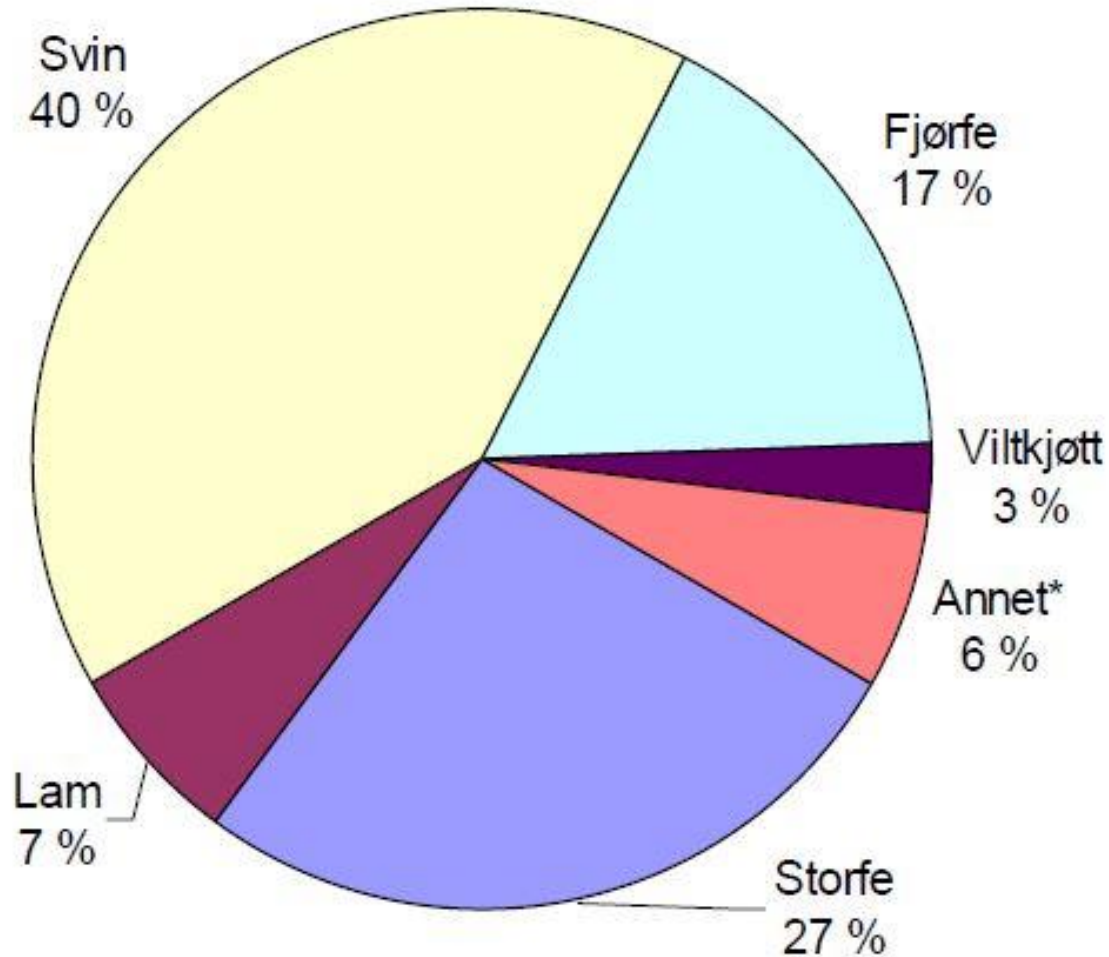
ADVARER MOT «GRISELAM»

Norske drøvtyggere spiste over én million tonn kraftfôr i 2015. – Jeg kaller det for «griselam». Når du fôrer opp lammet på kraftfôr vil smaken og kjøttet tilnærme seg gris, sier sauebonde Kjell Jarle Bruheim.

Dagens næringsliv 21.09.19

Bør bort fra soya- dopet kjøtt og fisk

Kjøttforbruk

**Vi må eta det landskapet kan
produsere!**

Grasdyr

Mjøldyr

Ekkokammerjammer!

[Aasmund Nordstoga](#)

Songar, bonde og skribent for Nationen

Publisert: 18.11.19, 00:00

Antall storfe i Norge

- 1950: 1.236.000
- 2018: 875.000, dvs 29 % reduksjon

Antall personbiler i Norge

- 1950: 144 000
- 2018: 2.720.000, dvs 19 ganger så mange

Antall flyreiser i verden - passasjerer

- 1950: 17,4 millioner
- 2017: 3,9 mrd – dvs 225 ganger så mange

Laga av Anfinn Rosnes og fyrst publisert på <https://www.facebook.com/Fylkesmannenogbonden/>

Bioøkonomi

